

Jim Acosta

Vijand van het volk

HarperCollins

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2019 Abilio Jim Acosta

Oorspronkelijke titel: *The Enemy of the People*

Nederlandse vertaling: © 2019 HarperCollins Holland

Omslagontwerp: Milan Bozic

Bewerking: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld: © AP Images / Andrew Harnik

Foto auteur: Mark Walz

Vertaling: Joost Zwart, Marian van der Ster, Nathalie Tabury, Mylène Delfos en Jet Zegers

Boekverzorging: Asterisk*, Amsterdam

Druk: Wilco Printing & Binding, Amersfoort

ISBN 978 94 027 0402 0

ISBN 978 94 027 5860 3 (e-book)

NUR 754

Eerste druk juni 2019

Originele uitgave verschenen bij HarperCollins Publishers Ltd., New York, USA.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited

® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

	Proloog	9
1	Lege lijsten	16
2	De eerste leugen	44
3	De vijand	66
4	Rusland, als je luistert ...	83
5	Spicy	100
6	Geworstel in de West Wing	132
7	Charlottesville	147
8	'We oogsten wat we zaaien...'	166
9	Liever dictators dan democratieën	197
10	Vernedering in Helsinki	221
11	De campagnebijeenkomsten	245
12	Angst en verlies	265
13	Moddergooien vanuit het Witte Huis	289
14	Ingenomen en afgedaan	310
	Dankwoord	335

Lege lijsten

Terwijl de inauguratie van Donald J. Trump als vijfenveertigste president van de Verenigde Staten naderde, waren er overal tekenen dat de wereld op het punt stond op dramatische wijze te veranderen. Op 19 januari 2017 deed ik vanuit het Witte Huis verslag van de laatste dag van Barack Obama's regering. Maar het verhaal ging niet langer over Obama; zijn tijd was voorbij. Het verhaal was de komst van Trump. En er heerste ongerustheid in de regeringskantoren van Obama in de West Wing, de westelijke vleugel van het Witte Huis.

Die dag, de laatste dag voor Trump zou aantreden, besloot ik een kijkje te nemen in het voor de media toegankelijke deel van de West Wing, dat toegang geeft tot wat de 'Upper Press' wordt genoemd, het gedeelte waar het kantoor van de persvoorlichter zit. Ik liep wat rond om afscheid te nemen van de mensen die voor Obama hadden gewerkt. De laatste persvoorlichter van Obama's regering, Josh Earnest, had zijn kantoor al leeggeruimd. Hij was weg. Net als Eric Schultz, de tweede persvoorlichter van Obama. Schultz en ik hadden een goede werkrelatie opgebouwd in de jaren waarin ik verslag had gedaan van Obama's presidentschap.

Iedereen die Eric kende, wist heel goed dat hij zo zijn bedenkingen over de pers had. Hij vond dat we te veel aandacht hadden voor Trumps frasen, en hij had gelijk. Schultz plaagde me ook graag met mijn vraag aan Obama op een persconferentie tijdens de G20-top in Turkije in 2015. Ik wees Obama op het onvermogen van zijn regering om de opkomende terreurorganisatie ISIS aan te pakken, die in Irak en Syrië in de aanval was en een kalifaat stichtte dat de regio destabiliseerde en verantwoordelijk was voor de moord op een aantal buitenlandse journalisten.

'Waarom kunnen we die klootzakken niet uitschakelen?' vroeg ik Obama tijdens die persconferentie.

Obama kwam met een gedetailleerd en wat afstandelijk, bijna klinisch antwoord op de vraag. Ondanks al zijn sterke kanten en intelligentie leek Obama de zorgen van het publiek over ISIS te hebben onderschat, iets wat enkele van zijn medewerkers later in privé tegenover mij toegaven. In het Witte Huis waren mensen in die tijd niettemin ontstemd over mijn vraag, en Schultz wreef me regelmatig in dat ik Obama's team boos had gemaakt. Vanaf die dag mailde Eric me rapporten over de succesverhalen van Obama's strijd tegen ISIS.

'We hebben een van die klootzakken te pakken,' mailde hij me af en toe. Hij bedoelde het deels als grapje – zo zag ik het in ieder geval – maar het was ook een manier om me te laten weten dat ze geïrriteerd waren.

In de dagen na Trumps overwinning ging ik bij Eric langs in zijn kantoor. Schultz had een onvergetelijke uitdrukking van slapeloze nachten en zorgen op zijn gezicht. Tijdens de aanloop naar de campagne van 2016 hadden hij en ik lange discussies gevoerd over de wijsheid van Hillary Clinton om zich verkiesbaar te stellen. Schultz was net als veel mensen in het Witte Huis mismoedig geworden omdat Clinton haar campagne leek te verknallen, terwijl haar winstkansen zo goed hadden gelegen. Ze kregen allemaal een zware slag te verwerken. Ze hadden allemaal gedeeld in de algemene opvatting in Washington dat Trump geen schijn van kans had om te winnen. Hoe kon de man die met de belachelijke beschuldiging kwam dat Obama niet in de Verenigde Staten was geboren, de eerste Afro-Amerikaanse president van de Verenigde Staten opvolgen, zo vroegen ze zich huiverend af. Hoe kon het zo aflopen? dachten ze.

Nu, in de Upper Press op de avond van 19 januari, zag ik dat Eric en de rest van Obama's team nergens meer te bekennen waren in het voor de pers toegankelijke deel van de West Wing. Ik zag alleen maar lege muren en lege bureaus, er heerste een spookachtige stilte. Het is iets wat weinig Amerikanen ooit zullen ervaren. Obama's mensen hadden hun spullen ingepakt en waren vertrokken. De overdracht van de macht was in volle gang. Het oude verdween, het nieuwe kwam. Zo werkt onze democratie.

Geen beeld gaf deze kille realiteit beter weer dan de lege fotolijsten aan de muur bij de overloop van de Upper Press. Tijdens Obama's jaren hadden hier foto's van de vierenveertigste president en zijn gezin gehangen. Maar op de avond van 19 januari waren de lijsten leeg. De foto's van Ba-

rack, Michelle, Malia en Sasha Obama waren weggehaald. In de komende weken zouden er foto's van Trump en zijn gezin in de lijsten komen. Tot het zover was, staarden ze je leeg aan.

Elke nieuwe regering is in zekere zin een lege lijst en we moesten afwachten hoe Trump die ging vullen. Hoe hatelijk hij tijdens de campagne ook was geweest, niemand wist precies hoe hij zou gaan regeren. Uiteraard kon je sommige dingen gewoon zien aankomen. Trumps vermogen om de ene groep Amerikanen tegen de andere op te zetten, zijn tirades tegen immigranten, en ja, zijn demoniseren van de pers en aanvallen op de waarheid waren karakteristiek voor zijn campagne op weg naar de macht. Trump was brutaal, maar dat is te vriendelijk uitgedrukt; hij kon zich als een bullebak gedragen. Met zijn manier van doen was de vraag duidelijk: zou hij het ambt veranderen of zou het ambt hem veranderen?

Vele deskundigen en gerespecteerde historici voorspelden, misschien om de ongerustheid van de natie weg te nemen, dat het ambt dat Trump op het punt stond te aanvaarden hem zou transformeren. Er heerste een gevoel dat als het grote gewicht van het presidentschap van de Verenigde Staten, met al zijn rituelen en ceremonieën, eenmaal op Trumps schouders zou drukken, hij zich nederiger zou opstellen, zodat de zakenman uit New York zou veranderen in een leider die alle Amerikanen konden bewonderen. Maar verkiezingscampagnes hebben de neiging om iemands karakter uit te vergroten – als een 'MRI van de ziel' – zo had Obama's vertrouwde strateeg David Axelrod een keer opgemerkt. Trumps ziel stond op het punt uitvergroot en op het wereldpodium geprojecteerd te worden. En de lessen die geleerd waren van de momenten die tot 20 januari 2017 hadden geleid, gaven het idee dat het land voor een opmerkelijk keerpunt stond.

Op die avond van 19 januari trof ik toch nog een laatste staflid van Obama's regering aan. Het was Brian Gabriel, medewerker van de persafdeling. Hij begroette me en we spraken wat over de enorme politieke veranderingen die er de volgende dag met het aantreden van Trump zouden plaatsvinden. Ik grapte tegen Brian dat hij zo'n beetje het Witte Huis was. Hij had moeite er een glimlach uit te persen.

Terwijl ik met Brian praatte, kwam er een vraag in me op die ik, naar ik dacht, beter kon stellen nu ik de kans had. De manier waarop Trump de

pers behandelde, had me tijdens de hele campagne zorgen gebaard, en dus vroeg ik Brian of hij me een geheim wilde verklappen.

‘Hadden jullie de mogelijkheid om onze gesprekken in de persruimtes van het Witte Huis af te luisteren? Is er afluisterapparatuur in de cabines?’ vroeg ik en verwees naar de kleine werkruimtes voor de tv- en radioploegen in het persgedeelte van de West Wing.

‘Nee. Niet dat ik weet,’ antwoordde Gabriel met een verbaasde uitdrukking op zijn gezicht. Ik geef toe dat het toen een gekke vraag leek, maar zijn antwoord stelde me wel enigszins gerust. De mensen van Trump beschikten in ieder geval niet alvast over de infrastructuur om ons te bespioneren, zo dacht ik.

Aan de vooravond van Trumps presidentschap had ik vanwege alles wat ik tijdens zijn campagne had gezien goede redenen om me zorgen te maken. Als journalist die eerdere regeringen en een groot deel van Trumps campagne had gevolgd, had ik het vermoeden dat het ambt de man niet zou veranderen. Trump leek me onvoorbereid op het Witte Huis. Noch Trump noch zijn topadviseurs hadden verwacht dat hij zou winnen. Niettemin moesten ze nu aan de slag.

Twee avonden voor de verkiezingsdag was ik in Pennsylvania en zag een voorbode van de Trumpgolf die zou komen. Trump had een bijeenkomst in de buurt van de luchthaven van Pittsburgh. Er was een grote en luidruchtige menigte aanwezig. Trumps aanhangers waren zo trouw dat ze boe riepen toen er een song van Bruce Springsteen door de luidsprekers klonk. Ze riepen niet ‘Bruce’, maar ‘boe’, misschien omdat Springsteen Trump een idioot had genoemd in de weken voor de verkiezingen.

Maar dat is niet de herinnering die me het meeste is bijgebleven. Het opmerkelijkste moment kwam toen Trumps campagnemanager in Pennsylvania, David Urban, naar me toe kwam en zei: ‘Volg me.’ We gingen naar buiten en liepen langs de rij mensen die wachtten om naar binnen te kunnen. Hij was zeker twee kilometer lang.

‘Ziet dit er volgens jou uit als een campagne die verloren is?’ vroeg Urban me.

‘Nee, zeker niet,’ antwoordde ik. Het was een indrukwekkende aanblik. Er kwam een gedachte bij me op: als Trump Pennsylvania wint, zit Clinton flink in de problemen.

De volgende avond deden we verslag van Trumps laatste bijeenkomst van de verkiezingscampagne, in Grand Rapids in de staat Michigan, waar duizenden mensen met rode petjes met het opschrift 'Make America Great Again' hun longen uit het lijf schreeuwden. Trump zei dat de omvang van de menigte bepaald niet op een tweede plaats wees. En hij had gelijk! Met de hoeveelheid publiek die samenstroomde in de laatste dagen van de campagne, had Trump geen pers nodig. En wat er na zijn laatste bijeenkomst in Grand Rapids gebeurde, maakte dat maar al te duidelijk.

Hoewel Trumps vliegtuig op het vliegveld direct naast het persvliegtuig stond, weigerde de Republikeinse kandidaat gehoor te geven aan de aloude traditie dat een presidentskandidaat voor het vliegtuig poseert voor een foto samen met de journalisten die zijn campagne hebben gevolgd. Een van Trumps persagenten, Stephanie Grisham, vertelde dat hij geen tijd had. (Ja ja.) Teleurgesteld gingen we aan boord van het persvliegtuig voor de laatste vlucht naar New York.

Het was nauwelijks verbazingwekkend dat Trump de pers de foto voor het vliegtuig niet gunde. Hij had een groot deel van het voorafgaande jaar besteed aan het aanvallen van de media. We waren in zijn woorden 'walgelijk', 'oneerlijk', 'tuig', 'dieven', 'schurken', 'leugenaars' enzovoorts. Trump had gewoon een hekel aan ons.

Als meereizend journalist had ik al drie presidentiële verkiezingscampagnes gedaan voordat 'the Donald' op het toneel verscheen. Mijn eerste foto met een kandidaat op de vooravond van verkiezingsdag was in 2004 met John Kerry, die verloor. Ik zal die dag nooit vergeten. Anders dan Trump, die in zijn privévlucht vloog (door de pers de Trump Force One gedoopt) terwijl de pers een eigen vliegtuig nam, reisden Kerry en de pers in hetzelfde gecharterde toestel. (Dat was campagnegebruik, een van de vele waarmee Trump maar al te graag brak.) Op de dag van de verkiezingen in 2004 kwam Kerry naar de persafdeling en deelde rode flecevesten uit. Op elk was een embleem aangebracht met de woorden 'Kerry Edwards Press Corps'. (Er was wel een probleempje: de woorden 'Kerry Edwards' waren met helderwit garen gestikt, de woorden 'Press Corps' in donkerblauw, waardoor ze nauwelijks zichtbaar waren. Toen we bij een tankstation stopten, keek een automobilist naar mijn nieuwe flece en zei: 'Jammer dat jullie verloren hebben.' Hij had aan het vest niet gezien dat ik bij de pers hoorde.)

Niemand verwachtte een fleecvest van Trumps campagne. Er was in 2016 geen band met Trump ontstaan, dus toen de campagne eindigde kwam het niet echt als een verrassing dat Trump de groepsfoto oversloeg en de kans liet lopen om als kandidaat vrede te sluiten met zijn veronderstelde vijand. Zijn staf liet niets aan het toeval over door te regelen dat de twee vliegtuigen niet eens op dezelfde luchthaven landden: de pers kwam aan op Newark, op grote afstand van LaGuardia, de thuishaven van de Trump Force One.

Het speet me voor de jongere journalisten aan boord, sommigen nog maar twintigers, die de afgelopen achttien maanden Trumps campagne hadden gevolgd. Ik had ze die foto gegund. En daarom, toen we om half vier 's nachts op verkiezingsdag op Newark uit het persvliegtuig stapten om naar de troosteloze donkere bussen die op ons stonden te wachten te lopen, riep ik iedereen toe om plaats te nemen voor het vliegtuig. We zouden verdomme onze foto krijgen.

Een van mijn collega's had een bordkartonnen Trump in elkaar geknutseld. We gingen eromheen staan voor de gewenste foto. Met de flitsers van onze mobieltjes op onze gezichten gericht voor het broodnodige licht, lukte het ons midden in de nacht een behoorlijk goede foto voor het vliegtuig te maken. Na alle schimpscheuten en beledigingen van een kandidaat die regelmatig naar de media uithaalde, hadden we een flinke lol met het poseren voor de foto.

Het was half vijf 's ochtends op verkiezingsdag toen de campagnejournalisten die Donald J. Trumps onwaarschijnlijke, onconventionele, ongelooflijke poging om president te worden hadden gevolgd, uitgeput en halfdronken aankwamen bij het JW Marriott Essex House, het hotel in Manhattan waar de pers de voorkeur aan gaf.

We stonden geduldig in de rij op onze kamersleutel te wachten toen Reince Priebus binnen kwam lopen, de voorzitter van het bestuurscomité van de Republikeinse Partij. Priebus was tot een belangrijke adviseur van Trump uitgegroeid en bleef ook in moeilijke tijden achter de vastgoedmagnaat staan. Ik had Priebus altijd gemogen. Hij was een aardige jongen uit Wisconsin die voor de Republikeinen de plooiën gladstreek en op goede voet stond met zowel de pers als de mensen uit zijn partij. Hij leek

een oprecht warme persoon, iets wat zeldzaam is in de slangenkuil van Washington.

Priebus had Trump in goede en slechte tijden bijgestaan. Hij was plichtsgetrouw bij alle tv-programma's komen opdraven om zijn steentje bij te dragen en had ook toen het nog onwaarschijnlijk leek, volgehouden dat de voormalige presentator van het reality-tv-programma *The Apprentice* de presidentsverkiezingen ging winnen.

Maar buiten bereik van de camera's was Priebus minder zeker. In de lobby van het Essex House kwam hij naar me toe en zei: 'We hebben een wonder nodig om te winnen.' Priebus was die ochtend wat aangeschoten. Niettemin kon ik mijn oren niet geloven. Hij liep wat verdwaasd rond en uitte die ongelofelijke woorden. En dus liet ik hem praten.

Priebus vertelde wat ze uit de binnenkomende gegevens concludeerden: Trump zou verliezen, al was het met een kleine marge. In de ogen van Reince was dat een overwinning.

'Dacht jij ook niet dat het voorbij was na dat *Access Hollywood*-gedoe?' vroeg hij.

'Ja,' antwoordde ik. 'Dat zei ik ook op tv.' Dat had ik inderdaad gedaan. Bij *The Situation Room with Wolf Blitzer*, op de dag dat de *Access Hollywood*-tape opdook. Op de tape, zoals het grootste deel van de wereld inmiddels weet, waren Trumps woorden 'grab 'em by the pussy' te horen, waarna hij opschepte dat hij dat kon doen zonder dat het consequenties had. Daarnaast maakte hij nog andere schandalige opmerkingen. Tijdens het programma zei ik dat de opname waarschijnlijk het einde van zijn campagne betekende. Ik noemde Trumps opmerkingen op de tape het dieptepunt. Ik had het mis.

Priebus herhaalde zichzelf: 'Dacht je niet dat het afgelopen was met Trump?'

'Ja,' zei ik, niet begrijpend waarom hij me dezelfde vraag bleef stellen.

Vervolgens bekeek hij het van de zonnige zijde en merkte op dat Trump er in de campagne toch nog in geslaagd was om uit het dal te klimmen en de laatste weken voor de verkiezingen spannend te maken. Het zou een nek-aan-nekrace worden, geen monsteroverwinning voor Clinton. Dat waren allemaal goede punten, en allemaal waar. Dat was wat de voorzitter van de Republikeinse Partij, ongetwijfeld op een moeilijk moment in zijn

carrière en leven, me probeerde duidelijk te maken. Omdat ik Reince mag, voelde ik met hem mee.

Hij vertelde vervolgens dat het erop leek dat de Republikeinen het Huis van Afgevaardigden niet zouden verliezen en ook in de Senaat mogelijk de meerderheid zouden houden. Ook nu sprak de enigszins dronken Priebus de waarheid. Ik had dezelfde inschatting gemaakt.

En met die woorden liep hij weg. Hij had zijn zegje gedaan.

Onnodig te zeggen dat Priebus het mis had. We hadden het allemaal mis. Vijf dagen later kondigde Trump aan dat Priebus de nieuwe stafchef van het Witte Huis zou worden.

Ik was zeker niet het enige klankbord op wie Reince afstapte om zijn zorgen over de verkiezingen te ventileren. Ook aan de aanstaande vijfenveertigste president had hij zijn ongunstige voorspelling verteld. Reince had Trumps campagne team voor de verkiezingen duidelijk gemaakt dat de Republikeinse kandidaat naar zijn mening in zwaar weer verkeerde toen *Access Hollywood* als een bom insloeg. Nadat hij was aangetreden als president, vond Trump het natuurlijk heerlijk om Priebus steken onder water te geven voor zijn gebrek aan vertrouwen tijdens de laatste dagen van de campagne. Reince lachte dan maar wat, maar Trump zou het nooit vergeten. Hij had Reince natuurlijk nodig om een signaal aan het establishment van de Republikeinse Partij af te geven dat hij Washington niet ging platbranden. Maar Trump vergeeft mensen nooit als ze gebrek aan loyaliteit tonen. Priebus kwam in Trumps ogen als aangeschoten wild het Witte Huis binnen.

Verkiezingsavond was een surrealistische ervaring. We bevonden ons in de balzaal van het Hilton Midtown en bijna alle journalisten die Trump hadden gevolgd, verwachtten een verpletterende nederlaag voor de Republikeinse kandidaat. (We maakten al plannen om later op de avond te gaan drinken.) Zelfs de aanwezige aanhangers van Trump leken erop te rekenen dat het avontuur spoedig uit zou zijn. Afgezien van een taart in de vorm van Trump, was er weinig feestelijks te bespeuren. Een groot deel van de avond bleef de balzaal halfleeg. Toen begonnen de resultaten binnen te stromen. Veel eerder dan verwacht kwamen er staten in Trumps rijtje. Florida en North Carolina gingen al vroeg naar Trump, tot verrassing van zowel analisten als campagnemedewerkers. De sfeer in het Hilton

begon te veranderen, want misschien ging Trump het heel wat beter doen dan vrijwel alle experts hadden voorspeld.

Onnodig om minuut voor minuut te vertellen wat er vervolgens gebeurde. We weten het allemaal nog. Maar het was een tafereel om nooit meer te vergeten. De balzaal zat uiteindelijk volgepakt met juichende aanhangers van Trump. Sommigen jowden de pers uit. Ik keek naar mijn collega Katy Tur van NBC News, die me een verbijsterde blik toewierp. Sara Murray, die eveneens voor CNN Trump volgde, e-mailde me: 'Ik zei het toch.' En dat was waar, Sara had voorspeld dat Trump de verkiezingen zou winnen. Ik had geweigerd te geloven dat je kunt opscheppen dat je vrouwen ongestraft bij de genitaliën kunt pakken en toch de verkiezingen winnen. Mijn voorspelling leek heel wat veiliger.

De definitieve uitslagen zouden pas in de kleine uurtjes van 9 november komen. Tegen die tijd was de zaal een zee van rood van de petjes met MAGA erop, het acroniem voor *Make America Great Again*. Terwijl ik naar de menigte keek, besepte ik dat er een nieuwe, ultranationalistische beweging voet aan de grond had gekregen in Amerika en dat die anders was dan alles wat ik tot dan toe had gezien. Toen kwamen Trump en zijn gezin op, samen met aanstaande vicepresident Mike Pence en de rest van de campagne-entourage. Er heerste een vreemd gebrek aan opwinding in de zaal. Het leek wel alsof de aanwezigen even verbijsterd waren als wij. Toen het allemaal voorbij was, daalde ik de perstribune af en liep naar Pence, die ik in zijn dagen als Congreslid voor Indiana had gevolgd. Hij vertelde me dat ze klaar waren om aan de slag te gaan. Ik geloofde hem niet. Ze hadden geen idee wat hun overkomen was.

Een beter inzicht in wat er zich binnen Trumps campagneteam afspeelde, kwam van Jessica Ditto, die bij de communicatieafdeling zat en die die ochtend ook in de balzaal aanwezig was. Ik feliciteerde haar, net als enkele andere leden van Trumps team, die in de buurt stonden. Ditto reageerde zuur. 'Tja, misschien worden we nu wat beter behandeld door de media.'

Er ging een gedachte door me heen: ze zijn nog altijd gekwetst. Ze zijn nog steeds boos. Ik begon te begrijpen dat de relatie tussen de pers en de nieuwe regering moeilijk zou worden.

Het was bijna half vijf toen ik eindelijk in mijn hotelkamer in bed kroop. Ik had de afgelopen avond niets gegeten. Ik nam een kokertje

Pringles, dronk een biertje en viel in slaap. Zo'n drie uur later ging mijn telefoon. Trump zou president worden en de hele wereld stond op zijn kop.

Het leek of er nooit een einde aan 9 november zou komen. Na mijn drie uur slaap 's ochtends ging ik joggen. En toen was het weer tijd om aan het werk te gaan. We maakten een verslag dat 's avonds zou worden uitgezonden in *The Situation Room with Wolf Blitzer*. Vervolgens deden we een live-opname voor *Anderson Cooper 360*.

We zaten weer in de tredmolen. De hectiek van de campagne eindigde niet op 8 november. Integendeel, het werd nog drukker.

Toen we ons voorbereidden op de live-uitzending van 20.00 uur, begon er iets ongelooflijks te gebeuren. Duizenden mensen marcheerden door de straten van Manhattan, op weg naar de Trump Tower, en schreeuwden: 'Niet mijn president!' Ik liep over West Fifty-Seventh Street richting Fifth Avenue en zag overal demonstranten. De verkiezing van Donald J. Trump was achter de rug. Het verzet tegen Trump was geboren.

Maar deze nieuwe politieke kracht was een onstabiele energiebron, niet volledig gericht op de aanstaande president. Terwijl ik me klaarmaakte voor de opnames, samen met mijn productie leider Kristen Holmes en een veiligheidsagent die naast me stond, begon een zwerm demonstranten zich rond ons te verzamelen. Deze mensen waren, heel begrijpelijk, boos. Velen van hen waren emotioneel, razend, en niet iedereen keek vriendelijk naar ons. Vervolgens hoorde ik hoe ze een slogan aanhieven.

'CNN heeft Trump gemaakt ... CNN heeft Trump gemaakt!' schreeuwden sommige demonstranten, enkele direct tegen mij. Die mening werd ook door anderen gedeeld. Ze vonden dat we te veel aandacht aan Trump hadden besteed tijdens de voorverkiezingen. De top van de zender heeft dat later ook min of meer toegegeven. Trump werd niet door ons gekozen, maar, zoals ik Trumpaanhangers graag help herinneren, de pers in zijn geheel gaf hun kandidaat tijdens de voorverkiezingen een podium dat hij met geld niet had kunnen kopen.

De vijandigheid die we die avond ontmoetten, voelde grenzeloos en mogelijk gevaarlijk. Zodra we onze live-opnames hadden gemaakt, vertelden de producenten van *Anderson Cooper 360* ons om snel te vertrekken. Onze veiligheidsman begeleidde ons door de menigte, en weg waren

we. Na maandenlang op Trumps bijeenkomsten te zijn uitgescholden, kregen we nu de volle laag van de andere kant. Het was een voorproefje van de nieuwe wereld die voor ons allen ontstond. Trumps verkiezing had aan geen van beide zijden de spanningen verminderd, ze had juist olie op het vuur gegooid. Het hele land, zowel aanhangers als tegenstanders van Trump, waren boos, bijna uitzinnig van woede.

De Democraten stonden uiteraard voor een periode van zelfonderzoek. Zoals ik al in de campagneperiode had gemerkt, heerste er een enorme Clintonmoehed in het land, iets wat de Democraten in die tijd maar niet leken te beseffen. Dat was in mijn ogen een ernstige misrekening van de Democratische Partij geweest. Ik weet van mijn gesprekken met Obama's medewerkers in het Witte Huis dat ze een grote voorkeur voor Hillary Clinton boven Joe Biden hadden, ondanks dat Biden zich makkelijker tegenover Trump staande kon houden. De vicepresident spreekt als 'Uncle Joe' gewone Amerikanen aan en had zo de aantrekkingskracht van Trump op de arbeiders verminderd, en dan waren Pennsylvania, Michigan en Wisconsin waarschijnlijk naar de Democraten gegaan. De 'blauwe muur' van traditioneel Democratisch stemmende staten had met Biden mogelijk het opkomende tij van Trump kunnen weerstaan. James Comey's memo met vragen over het ongepaste gebruik van Clinton van een privé-e-mailserver had dan niet elf dagen voor de verkiezingen de kansen doen keren.

De vicepresident was niet volmaakt, uiteraard. Hij kon te openhartig zijn, iets waar de pers dol op was. Ik herinner me een kerstfeest in de officiële residentie van de vicepresident, op het terrein van de U.S. Naval Observatory, eind 2015. Het huis vulde zich met journalisten en medewerkers van Biden. Anders dan Obama, die zich zelden onder journalisten begaf, vond Biden het prachtig om met iedereen op zijn feestjes te praten. Hij hield aan het einde van de avond, voor we allemaal naar huis werden gestuurd, bijna een uur lang hof voor een tiental verslaggevers. Biden besprak de presidentskandidaten. Hij leek zijn bedenkingen over Hillary Clinton te maskeren achter wat goeie 'Uncle Joe'-humor.

'Marco Rubio is de meest charismatische kandidaat,' vertelde Biden ons. 'Van beide partijen,' ging hij verder, kennelijk in een verwijzing naar Clinton.

'En Ted Cruz dan?' vroeg iemand.

‘Die klootzak,’ zei Biden. ‘Ik bedoel die deugniet.’

De journalisten schaterden het uit. Dat was echt Biden. Hij had een gevoel voor humor waarmee hij het tegen Trump had kunnen opnemen.

Maar terwijl Biden wel met het idee gespeeld had om zich voor het presidentschap kandidaat te stellen, kon hij domweg de energie niet opbrengen om een campagne op te zetten. Zijn zoon Beau was in augustus aan kanker gestorven. Een Democratische insider vertelde me over een videoconferentie van Biden met het bestuur van de Democraten in de tijd dat de vicepresident zich nog beraadde. Tijdens het gesprek vertelde Biden de Democraten dat hij eraan twijfelde of hij de ‘emotionele brandstof’ had om zich kandidaat te stellen. Dat was typisch Biden. Hij was open. En hij was moe. De Biden die in 1972 zijn vrouw en dochter bij een auto-ongeluk was kwijtgeraakt, had een nieuwe tragedie te verwerken gekregen.

Ze konden Biden daarom niet vragen zich kandidaat te stellen. En het Witte Huis had zijn keuze kenbaar gemaakt. Obama’s mensen wilden Hillary. Het was ‘haar beurt’, kregen we te horen. In het presidentieel kantoor in de West Wing waren ze dol op Biden, maar ze hadden geen behoefte aan zijn kandidatuur.

Hoe dan ook, het had een fluitje van een cent moeten zijn om Trump in 2016 te verslaan. Maar dat bleek anders uit te pakken. De Democratische Partij had Trump geen enkele kans gegeven toen hij zich kandidaat stelde, ze hadden erom moeten lachen. En nu was hij op de een of andere manier president geworden.

In de maanden van de transitieperiode tussen de verkiezingen en zijn aantreden leek Trump geen moeite te doen om het land te verenigen. In plaats daarvan deed hij waar hij goed in was: hij veranderde de transitie in een reality-tv-programma. Hij liet kandidaten voor de diverse posten in zijn regering in de Trump Tower opdraven. Ik doopte deze show de ‘Trump Transition Apprentice’. De aflevering die het chaotische proces van de transitie het beste karakteriseerde, was die waarin de aanstaande president Willard Mitt Romney afserveerde.

Ik wil mezelf geen expert op het gebied van Mitt Romney noemen, maar ik had hem gevolgd tijdens de presidentscampagne van 2012. Romney voerde een harde, respectabele strijd, maar verloor uiteindelijk van Barack Obama, die daarmee zijn tweede termijn won. Het was de tweede

poging van de voormalige gouverneur van Massachusetts om president te worden. In 2015 overwoog hij korte tijd om zich voor een derde keer kandidaat te stellen. Maar toen de campagne voor 2016 op stoom begon te komen, maakte Romney heel duidelijk dat hij niet drie keer wilde verliezen. Dat bracht hem in een lastig parket. Hij wilde erg graag president worden. Zijn familie was bereid hem te steunen als hij zou besluiten zich in 2016 verkiesbaar te stellen. Maar Mitt, een door en door fatsoenlijk man, temperde uiteindelijk zijn ambities en bleef aan de zijlijn.

Romney was echter niet van plan zijn mond te houden. Hij had in 2012 naar Trumps aanhang gelonkt (tijdens een bijeenkomst in Las Vegas waar ik verslag van had gedaan) en voelde nu dat hij die fout moest goedmaken. Romney, zo hadden bronnen mij verteld, had spijt dat hij Trump om steun had gevraagd. Die steun kwam op een dag die me nog lang zal heugen, ten eerste omdat het om twee mannen ging die niet meer van elkaar hadden kunnen verschillen, en ten tweede omdat het de eerste keer was dat Trump mij aanviel.

Trump gaf direct na mijn reportage over zijn steunbetuiging aan Romney een telefonisch interview aan *The Situation Room*, zoals hij zo vaak bij CNN en andere tv-kanalen deed. Mijn verslag ging over Romneys besluit om Trumps steun te aanvaarden, ook al moet de hoffelijke voormalige gouverneur van Massachusetts moeite hebben gehad met de manieren van de New Yorkse zakenman en overtuigd birther.

Toen mijn reportage afgelopen was, klaagde Trump over de telefoon dat mijn bijdrage wel door de Democratische Partij geschreven leek.

Later mailde een medewerker van Obama me: 'Kraakte Trump je nu net af?'

'Ja,' antwoordde ik. We waren nog jaren verwijderd van 'nepnieuws', maar hij ergerde zich duidelijk aan me.

Terug naar 2016. Het leek wel alsof Romney Trumps aanbeveling van destijds ongedaan probeerde te maken. Op een kritiek moment in de eerste fasen van de Republikeinse voorverkiezingen van 2016, kwam de voormalige gouverneur van Massachusetts met een duidelijke waarschuwing. In een auditorium op de campus van de universiteit van Utah keek ik enigszins verbijsterd toe hoe Romney een lange en vernietigende aanval lanceerde op de man wiens steun hij ooit met genoeg had geaccepteerd.

‘Hij houdt het Amerikaanse publiek voor de gek,’ zei Romney. ‘Hij krijgt een gratis rit naar het Witte Huis en wij blijven met lege handen achter.’

De toespraak van de voormalige gouverneur was een felle en duidelijke waarschuwing aan het land. Hier stond de Republikeinse presidentskandidaat van 2012, een kalme en immer beschaafde man, die de mogelijke presidentskandidaat van de Republikeinse Partij als niet veel meer dan een clownesk figuur uit een realityshow beschreef. Romney, een man voor wie lekker loosgaan neerkwam op het opentrekken van een blikje Cola light, omschreef Trump als iemand die zich sjoemelend een weg naar het Witte Huis baande en een gevaar voor de wereld was.

Ik begreep de ernstige toon van Romneys boodschap maar al te goed. Als verslaggever in zijn campagnevliegtuig had ik een Romney leren kennen die de rest van Amerika niet kende. Tijdens bijeenkomsten was hij stijf en onhandig, maar in zijn onderonsjes met de journalisten was hij grappig en ontwapenend. De meeste verslaggevers die tijdens de campagne met Romney meereisden, beschouwden hem als een bewonderenswaardige vaderfiguur – maar jeetje (zoals Romney het zou zeggen), hij was een rampzalige presidentskandidaat. Ondanks al zijn fatsoen en zijn geschiktheid als zakenman en gouverneur, blunderde Romney erop los. Die blunders lijken nu vooral grappig. En er waren er een hoop in de campagne van 2012.

‘Ik zou graag mensen kunnen ontslaan.’

‘Bedrijven zijn ook mensen.’

‘Mappen vol vrouwen.’

Enzovoorts.

Op zijn bijeenkomsten in 2016 maakte Trump Romney belachelijk vanwege zijn verlies in 2012. ‘Hij stikte als een hond,’ riep hij. Romney ‘liep als een pinguïn,’ grapte hij. De Republikeinen in Trumps publiek vonden het. Ze lachten om Romneys onhandigheid met een wreedheid die me verraste. Trumps tirades waren zeker niet toevallig. Het waren verbale oprispingen van een kandidaat die het heerlijk vond zijn publiek op te zwepen. Trump blunderde niet. Hij speelde met beledigingen die hij absoluut meende en die in veel gevallen ronduit hatelijk waren. Hij maakte keer op keer gebruik van dit sadisme.

Uiteindelijk negeerde de Republikeinse Partij Romneys waarschu-

wing in Utah en wuifde alles weg. Na afloop van de verkiezingen leek zelfs Romney te buigen. Romney liet weten dat hij geïnteresseerd was in het ministerschap van Buitenlandse Zaken onder Trump. In het Republikeinse establishment vonden velen hem de ideale kandidaat. Hij zou Trump normaliseren, dachten sommigen. Hij zou de boel kalmeren. Maar het onwaarschijnlijke huwelijk werd nooit voltrokken. De verkozen president besloot in plaats daarvan Romney te vernederen, om hem in te wrijven dat hij, Trump, iets had bereikt waar de voormalige gouverneur en medemiljardair (in ieder geval op papier) niet in was geslaagd.

Op een avond in de transitieperiode was ik in het CNN-kantoor in New York toen we een tip kregen dat Trump en Romney ergens in de stad gingen dineren. Een van CNN's producenten, Noah Gray, zocht uit waar het was: Jean-Georges in het Trump International Hotel, tegenover de CNN-studio's in Manhattan. Mijn productie leider Kristen en ik reserveerden er een tafeltje voor 17.30 uur. We zaten met zijn tweeën in het restaurant en lieten de rekening twee uur lang oplopen, wachtend tot Trump en Romney eindelijk kwamen. We hadden het net zo lang gerekt totdat ze arriveerden. We hadden ongelofelijk veel geluk, want ze kregen een tafeltje op nog geen vijf meter van ons vandaan.

We konden ze niet alleen zien praten, maar waren ook dichtbij genoeg om te zien wat ze aten. De lichaamstaal was onthullend: Trump zat met zijn armen over elkaar als het alfamannetje, terwijl Romney een deal probeerde te maken. De voorzitter van de Republikeinse Partij en toekomstig stafchef van het Witte Huis, Reince Priebus, was er ook.

Op een gegeven moment draaide Trump zich om en zei: 'Hallo, Jim Acosta.'

We waren ontdekt. Maar ook wij waren gasten en daar konden ze niets aan doen. Ik ging via mijn telefoon live de lucht in bij Anderson Cooper om voor CNN verslag te doen. Was het niet wat overdreven om vanuit een driesterrenrestaurant live verslag te doen van een etentje van de toekomstige president met zijn voormalige rivaal? Misschien. Maar het was ook een opmerkelijk staaltje politiek theater dat het publiek een glimp bood op wat mogelijk een poging van de aankomende regering was om een eenheid te smeden.

Als Trump Romney had gekozen, had hij een krachtig signaal afgege-

ven. Hij zou tot op zekere hoogte gezien worden als iemand die eenheid brengt en in staat is de politieke wonden van het land te genezen. Maar uiteraard is Trump niet iemand die eenheid zoekt. Er zou geen minister Romney komen; deze ontmoeting was voor de bühne. De pers werd erbij gehaald om plaatjes te schieten en de foto die die avond overal getoond werd, laat Romney zien met een gezicht alsof hij een kikker moet doorslikken. Het was niet een van zijn beste momenten.

Ik kreeg gemengde signalen van hoge functionarissen in antwoord op de vraag of het de bedoeling van Trump en zijn mensen was om Romney te vernederen door iedereen te laten zien hoe deze door en door fatsoenlijke, maar verslagen man voor de nieuwe president boog. Een hoge functionaris in het Witte Huis onderstreepte dat Trump over het idee had nagedacht. Toen ze uit het restaurant vertrokken, vroeg ik Trump of Romney de volgende minister van Buitenlandse Zaken zou zijn. ‘We zullen het zien,’ antwoordde hij, en weg waren ze.

Een kwartiertje later zag ik Romney voor zijn hotel staan, enkele blokken verderop. Hij was alleen, in de regen, met een paraplu in zijn hand.

‘Ik heb niets voor je, Jim,’ zei hij tegen me.

‘Oké,’ antwoordde ik. En daar lieten we het bij.

Het trof me als een treurige en aangrijpende scène: een man die nog maar vier jaar geleden de Republikeinse kandidaat voor het presidentschap was geweest, stond moederziel alleen in de stromende regen. Geen veiligheidsagenten om hem heen. Geen entourage. Mitt Romney had de Republikeinen gewaarschuwd om uit de buurt van Trump te blijven en nu was hij afgedankt.

De open wonden die tijdens de transitieperiode zichtbaar waren, maakten me alleen maar sceptischer over wat er zou komen na Trumps inauguratie. Neem nu de ochtend van 11 januari 2017. Met nog iets meer dan een week te gaan tot de eedaflegging, hield Donald J. Trump zijn eerste en enige persconferentie als aankomend president (en zelfs de eerste sinds eind juli 2016).

Eigenlijk verwachtte ik dat hij me geen vraag zou laten stellen, maar je wist maar nooit. Trump lijkt verslaafd aan conflicten en tijdens de campagne van 2016 had ik de nodige botsingen met hem gehad.